

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

FRANCISCI|| XAVERII EPISTOLA-||RVM LIBRI|| QVATVOR||

Francisco <de Javier>

Mogvntiæ, 1600

VD16 J 197

Epist. lib. tertij.

urn:nbn:de:hbz:466:1-43721

FRANCISCI XAVERII EPISTO-

LARVM LIBER

TERTIVS.

Societati Goam. Epist. I.

*Gratia & caritas Christi D.N. sit no-
biscum semper. Amen.*

COCINO soluimus ad VII. Kal.
Maías: dies autē XL. in itinere po-
suimus, secunda semper valetudi-
ne ac tempestate vsi, nullo ab A-
censibus hostibus, quos pertimescebamus
periculo. Pridie Kalendas Iunias DEO fa-
uente appulimus Malacam, vbi per huma-
niter, ac per benigne tum à Præfecto vrbis,
tum à ciuitate excepti sumus. Ac Præfectus
res omnes ad profectionem Iaponicam ne-
cessarias summo nobis studio, ac sedulitate
curauit. Oneraria vehemur (Iuncum vo-
cant) Sinæ hominis Ethnici, cui cognomen
est Latro. Is pignoribus datis fidem obstrin-
xit suam, se Sinarum finibus præteritis,
nos in Iaponiam esse transmissurum. Ma-
gnam spem habeo fore, vt nos incolu-
mes DEVS perducatur, vt suum in Iaponia
nomen audiatur aliquando ac celebretur.

P. Alphon-

P. Alphonfus Castrus nobiscū venit, cui Malacensis est destinata prouincia is Malacæ die sanctissimæ Trinitatis festo, primum sacrum solemni ritu ac ceremonia fecit, quod ea res esset in his locis plane noua. Nouo sacerdoti Episcopi Vicarius, & Franciscus Peres sacrificanti præsto fuerunt; ego ad populum verba feci: Tota res ciuibus propter nouitatem accidit gratissima. Placuit ad aliorū sacerdotum morem retinendum, si quid à populo offerretur, accipi. Sed quicquid pecuniæ coactum est, iussi ad sodalitiū Misericordiæ deferri pauperibus diuidendum. Nostri quoque propter indigenarum sacerdotum paucitatem, in solemni supplicatione Sanctissimæ Eucharistiæ processere linteati, Socios Malacenses adeo nauiter in vinea Domini laborantes offendimus, vt nequaquam in eos illud conueniret. *Quid hic statis tota die otiosi?* Magna hic erat opinio, Iaponios ita factos, & affectos esse, vt ad Christi fidem accessuri viderentur quamplurimi. Eorum enim, qui apud illos versati sunt, literis ad nos perfertur, flagitari à Iaponibus, sacerdotes, qui res illis diuinæ, & Christianorum religionem exponant. Vos quæso DEVM obsecrate, vt itineri, conatibusque nostris faueat, atq; obsecundet, quando nos diuinę benignitatis aura freti vela pandim⁹ eamque nobis in hoc negotio iam confidimus

mus

mus afflari: nisi forte ob nostra delicta quò minus rem tantam conficiamus, nos deserat atq; destituat. Nobis DEVS auxilio semper sit ac præsidio. Amen. XII. Kal. Iulias ipso Christi corpori sacro die. Anni. M. D. XLIX. Malaca.

Ioanni Beira. Epist. II.

IA P O N E M petimus Christianæ religionis propagandæ allecti spe, quæ nobis ostentatur maxima. Tres omnino eò proficiscimur, Ego, Cosmus Turrianus, & Ioannes Ferdinandus, itemq; Iaponij totidem Christiani egregia probitate, qui in Goano S. Pauli Collegio baptizati, per mensem in piis cõmentationibus maximo cum fructu versati sunt: nunc autem reuertuntur, patriæ suæ ad Christi fidem adducendæ studio incensi. Commodum Iapones legationem ad Lusitaniam Proregem miserunt rogatum sacerdotes, à quibus Christianam doceantur religionem. Imus omnes diuinæ spei, ac fiduciæ pleni haudquaquam dubitantes, quin optime Christiana res gerenda sit, nisi forte nostra delicta diuinos conatus impediunt. P. Alphonsum Castrum cum sociis duobus isthuc ad te mitto, qui partim ad Lusitanos conciones habeant, partim Neophytos, seruos ac pueros Catechismo erudiant, idque eadem ratione quam ego seruaui, cum isthuc elaborarem:

rarem:

rarem: nimirum vt Symboli capita, ac præcepta Decalogi explanent, confitendi, communicandique præscribant modum. Tu velim de tuis rationibus, de animorum fructu, istic per socios percepto de spe Euangelij, & istis locis, & in Macazaria, reliquisque insulis adiacentibus disseminandi crebrius ad me perscribas, vt rebus omnibus cognitis, statuam de vnoquoque vestrum. Nam si magnam atque vberem messem esse intellexero, plures istuc operas submittam, sin minus pro vsu, quem istius regionis habeo, quemque Iaponiæ habiturus sum, vos accersam aliò, vbi vtilius, à vobis opera poni posse videatur. Proinde expeditos ac paratos vos esse volo si in clamaro, vt accurratis, DEO bene iuuante, qui nos in sua patria iungat & colligat. Nam in hac quidem vita ita distracti, dissipatique peregrinamur, vt ecquando inter nos reuisuri simus, equidem nesciam. Vale. XII. Kalendas Iulias. Malacæ.

P. Simoni Roderico in Lusitaniam.

Epist. III.

QVÆSO te atq; obsecro per viscera IESV CHRISTI, vt huc submittas quamplurimos è Societate: omnes autem siue cōcionatores, siue alios spectata virtute viros. Peccandi enim illecebræ hisce locis se offerunt

runt plurimæ. Itaq; vt literarum scientia nō excellant, oro te etiam atq; etiam, vt excellent vtique virtute: quoniam his quidem locis virtus magis, quam doctrina spectatur: quanquam probitas literis ornata scilicet palmam ferat. Etenim Indiæ arces, ac præsidia Lusitanorum viros doctos ferme requirunt. Nos autem Regi Lusitaniæ patrono optimo, & Lusitanis qui in India versantur, plurimum pro summa illorum erga nos beneuolentia, ac liberalitate debemus. Quibus quidem aut nulla ratione, aut hac vna gratiâ pro tantis eorum meritis referre possumus, vt quoniam multis magnisq; negotiis sunt implicati; eorum animos atq; conscientias expediamus, vt explicatam habeant & exploratam rationem salutis suæ. Christus Dominus noster pro sua benignitate ac misericordia, multos, eosq; bonos operarios conducatur in vineam suam, nosq; vbicunq; ei visum erit, si minus in terris, in cælo quidem certe coniungat. Amen. X. Kalendas Iulias. Molacæ.

Societati Romanæ. Epist. IV.

SCRIPSI ad vos Ianuario mense anni superioris, quâ vberes animarû fructus ex his locis percipiatur, quantumq; vel in Lusitanorû, vel in Ethnicorû oppidis propage- tur Christiana religio, idēq; cæteros socios, qui

qui in hisce locis versantur, pro sua quemq; parte facturum arbitror. Ego ex India Iaponiam versus Aprili mense discessi, comitibus duobus è Societate, altero Sacerdote, ministro altero, ac præterea Iaponibus Neophytis tribus, qui post iacta fidei fundamenta in Collegio S. Fidei Christianaq; mysteria satis percepta, baptismo rite expiati humanarum diuinarumq; rerum meditationibus summo studio, parique fructu exercere sese. Nam singulari DEI benignitate adeo ad cœlestis erga se largitatis cognitionē excitati, diuinisque virtutibus cumulati sunt, ut merito nos omnes tot, tantorumque bonorum, quæ DEVS in illos plena ut dicitur cōgessit manu, participes esse cupiamus. Et quoniam apud nos legere & scribere didicerunt, preces ex scripto recitant sane diligenter. Percontanti mihi in quo potissimum genere meditationis reperirēt sensum gustumque pietatis, in Christi cruciatibus, atrocissimaque nece responderunt. Itaq; in hanc lectionem meditationemq; præcipue incumbunt. Quamdiu sunt in spiritualibus exercitationibus versati, tantum inde cœlestis lætitiæ piarumque hausere lacrymarum, ut in multos deinceps menses redundaret. Symboli Apostolici capita, causas cur DEI filius humanitate indutus genus humanum ab interitu vindicavit, cæteraq; Christianæ reli-

religionis mysteria per otium eis tradidimus. Interrogati à me sæpius, quod tandem inter Christiana instituta potissimum ducerent, ac maxime salutare; primas semper detulerunt Confessionis, & Eucharistiæ Sacramentis: Et simul illud adiecerunt neminem sua quidem sententia rationis compotem fore, qui cognitis Christianæ religionis mysteriis, ac legibus, Christi non amplectatur fidem. Vnus ex his Paulus S. Fidei nominatur; hunc ego audiui cum ingemiscens, crebroque suspirans diceret. O vos miseros Iapones, qui pro Diis ea colitis, quæ Deus ad usus effecit humanos. Tum ego quid ita? inquam. & ille, rogas? inquit. An non cecisunt, qui Solem, ac Lunam famulos Christianorum numerant Deos? quid enim aliud illa mundi lumina efficiunt, nisi diem noctemque distinguunt? vt videlicet mortales tanto splendore excitati præpotentem Deum Patrem luminum, Deique filium Iesum Christum & agnoscant & colant. His igitur comitibus pridie Kalendas Iunias anno post Christum natum MDXLIX. perueni Malacam. Vix è naui descenderam cum Lusitanorum mercatorum litteras ex Iaponia accepi, ex quibus agnouî principem quendam Iaponiæ virum fieri velle Christianum. Itaque legatos ab eo ad Prætorem Indiæ missos cum mandatis, vt aliquot nostræ Societatis ho-

*Iudicium
Iaponū de
sacramen-
tis confes-
sionis & Eu-
charistiæ.*

mines postularent Christianæ legis magistros. In iisdem literis illud quoque erat scriptū, in quodam Iaponiæ oppido mercatores Lusitanos iussu regis in hospitium Dæmonibus infestum, ac propterea desertum esse deductos. Ibi cum ignari totius rei Lusitani lacinia retraherentur, & cōuersi nihil omnino cernerent, attonitos, quid tandem id esset requisisse. Nocte autem quadam, cum famulus spectro nescio quo exterritus exclamasset, eo clamore reliquos excitatos arripuisse arma aliud quippiam esse existimātes: quibus tumultus causam requirentibus respondisse puerum, se nocturno spectro percussum inclamasse. Inde famulum illum cōplures disposuisse cruces in ædibus, & spectra illa euanuisse: denique incolas enuntiasse Lusitanis, in tectis illis Diabolos habitare, & simul quæsisse, quo tandem remedio fugarentur; tum respondisse Lusitanos, nullū remedium cruce præsentius inueniri. Itaq; posteaquam eam domum Lusitani crucibus in vestibulo positis munierint, exemplum incolis secutis, ante domos passim excitatas cruces. Adhæc nunciabatur, in Iaponia latissimum Euangelio patere campum: gentē enim prudentem esse, atque ingeniosam, rationi obtemperantem, discendique percupidam. Quocirca in spem venio (nisi nostra peccata impediunt, quo minus nostra Deus opera

*Crucibus ob
sectis infe-
sta domus à
Diabolis li-
beratur.*

opera vti velit) non paucos ex omni Iaponia ad Christi fidem accessuros. His ego nuntiis etsi vehementer excitatus, tamen vtrum eò me conferrem, nec ne, diu mecum, multumque cogitavi. Verum vbi certis indiciis Iaponicam profectioem è gloria, & voluntate diuina esse perspexi, si hoc iter omitterem, nec ego viderer mihi longe Ethnicis Iaponibus deterior. Humanæ salutis hostis profectioem nostram summa ope impedire conatus est. Cur tantopere à nobis sibi metuat nescio, sed aliquid profecto est. Proficiscentes in Iaponiam supellectilem ad sacrum faciendum necessariam nobiscum deferemus. Proximo anno (nisi DEO secus videbitur) quæcunq; illic gesta erunt, faciam vt sciatis.

Simul atque Iaponiam attigerimus, certum est nobis Regem ipsum Iaponiæ rectà adire, eique fidenter mandata, quæ à Iesu Christo Regum Rege habemus, exponere. Imus spei diuinæq; fiduciæ pleni, confidimusque nos DEO duce de eius hostibus triumphaturos. Neq; vero certamen cum Iaponiæ literatis reformidamus. Quid enim boni nosse potest, qui DEVM Christumque eius filium ignorat? qui autem nihil spectat aliud, nisi diuinam gratiam, Euangelij prædicationem, animorum salutem, quid tandem recuset, aut pertimescat? si enim versabimur non modo in terris barbarorum, verum etiam in Dæmo-

num regno; tamen nulla neq; barbaria, neq;
Dæmonum rabies quicquam nocere nobis
poterit, nisi permisso, concessuque præpo-
tentis DEI. Vnum omnino timemus, ne
DEVM ipsum offendamus, cuius offensio-
nem si vitauerimus, exploratam de nostris
hostibus victoriam nobis illo propitio, pol-
licemur. Et quoniam DEVS ad suum obse-
quium, & peccatorum fugam satis auxiliij
tribuit omnibus, speramus fore, vt pro sua
benignitate nobis non deneget. Quippe in
eo res vertitur, vtrum recte vtamur, an abu-
tamur diuinis beneficiis. Itaque magna nos
spes tenet, Ecclesiæ matris nostræ, eiusdem-
que Christi sponsæ, ac speciatim nostræ So-
cietatis, eiusq; studiosorum preces, hoc no-
bis impetraturas, vt DEI beneficiis, vti par
est, ad diuinam gloriam vtamur. Illud nos
magnopere delectat, quod DEVS nostri
itineris consilium ac propositum intuetur,
videtque nihil nos spectare aliud, nisi vt a-
nimæ ad DEI similitudinem effectæ con-
ditorem agnoscant suum: eiq; diuinum ho-
norem cultumq; tribuant, & simul vt Chri-
stianæ religionis fines longe lateque profe-
rantur. Itaque non dubitamus, quin itineris
conatusque nostri euentus felix, lætusque
sit futurus. Duo sunt, quæ maximam nobis
spem afferunt Satane impedimenta perrum-
pendi: præclari consilij conscientia & prou-
dentia

dentia diuina, cuius nutu nō homines modo reguntur, sed etiā Dæmone. Satanas quip- penisi facta à DEO potestate, Iobo quicquā detrimenti inferre nō potuit. Video autē nobis nō solum labores plurimos ac maximos, sed etiam perspicua mortis pericula in ipso itinere subeunda.

Iaponicum iter sane periculosum est, tū *Iaponicum* ob piratarum ac syrtium multitudinem, tū *iter pericu-* vero ob magnitudinem tempestatum, quæ *losum.* tam atroces existunt, vt præclare agatur cum iis, qui Iaponiam petunt, si tertia quæque duntaxat nauis intereat. Ac mihi quidem sæpe venit in mentem vereri, ne nostræ Socie- *Sui Gille-* tatis homines doctrina exculti, si in hæc loca *ria.* venerint, plenum temeritatis negotium putent, quod videatur tentari DEVS, tam aper- tis periculis adeundis, quibus tot depereant naues. Verum vt me collegi, vereri desino, quippe cum Societatis nostræ literis litera- tisq; inhabitantem Domini spiritum mode- raturū esse confidam. Alioquin literæ haud paulo plus detrimenti afferrent, quam com- modi. Equidem illud semper fere proposi- tum habeo, quod ex optimo parente nostro Ignatio sapius audiui, nostræ Societatis ho- minibus omni ope, atque opera enitendum esse, vt se ipsi vincant, timoresque depellant omnes, qui impedimēto effesolent, quò mi- nus spem omnē reponant in vno DEO. Et si

enim spes, & fiducia diuina ad Dei arbitrium tribuitur hominibus, plerunque tamen impertitur iis, qui se ipsi omni ratione superare conantur. Etenim vt multum interest inter eos, qui rebus necessariis instructi Deo confidunt, & eos, qui cōfisi eodem, Christi imitandi studio, spoliāt se rebus etiam necessariis, ita qui spem habent in Deo extra mortis periculum, multum differunt ab iis, qui Dei præsidio freti diuinæ gloriæ causa sponte capitis discrimen subeunt, quod vtique vitare possint, si velint. Ego vero sic censeo, qui in perpetuis vitæ periculis vnus Dei causa versentur, his breui vitam acerbam fore sic, vt mori expetant, vt cum Deo viuant, & regnēt semper in cœlo. Hæc enim quæ dicitur vita, nihil est, nisi perpetua quædam mors, & exilium à cœlesti felicitate, ad quam procreati, nati que sumus.

Vita hæc exilium à cœlesti felicitate.

Abstinentia ciborū.

Iapones comites mei sic mihi denuntiant fore, vt Bonzij (hi sunt in Iaponia sacrorum antistites) offendantur, si nos viderint carne aut piscibus vesci. Proinde nobis fixum, ac decretū est, citius perpetuam inedia perpeti, quam cuiusquam incurrere offensionem. Iidem magnam in Iaponia Bonziorum multitudinem esse narrant, eorumque maximā apud omnes ordines autoritatē. Quod ego idcirco adieci, vt intelligatis, quanto opere vestra, Societatisque vniuersæ deprecati-

one

one egeamus, quibus tales aduersarij sint parati. Malaca soluemus ipso S. Ioannis Baptistæ natali die. Sinas ita præteruehemur, vt nusquam portum, terramue capiamus. Absunt Sinæ à Iaponia millia passuum ad DC. Confirmat gubernator nauis, nos Augusto fere medio in Iaponiam peruenturos. Illinc de terræ conditionibus, de gentis ingeniis, moribus, institutis, de erroribus, in quibus versantur, de literarum monumentis, quibus vtuntur, de disciplinis, atque exercitationibus, quæ in Gymnasiis vigēt, ad vos quæ accuratissime scribam. Interim illud me valde delectat, quod ex Paulo S. Fidei nostro comite accepi; In eius patria cœnobium esse sane frequens Bonziorum, qui certis meditationib⁹ exerceantur. Quippe cœnobij Præses (is doctrina cæteris præstat) domesticis omnibus vnum in locum conuocatis, ad eos quasi concionem habet, tum certam cuique per horam commentandi materiam proponit. Exempli causa. Cū extremo iam spiritu mors vocē intercludit, si tum animæ ex corpore discedēti loquēdi facultas detur, quib⁹ eādem verbis in illo digressu corp⁹ alloquat suū. Itemq; si quis existat ab inferis reuocat⁹ in vitā, quidnā cæteris videatur esse dictur⁹. Exacto deinde meditādi spatio, rationē meditationis reposcit à singulis, quē boni q̄ppia pferre videt, collaudat, quem sec⁹, obiurgat.

*Bonziorū
meditationes.*

Eosdem Bonzios ait quintodecimo quoque die sermonem ad populum habere, frequēti sane ac secunda concione. Namque inter dicendum atrocissimos inferorum cruciatus in tabula depictos ostentare: horrendaque illa specie fanum cum populi vniuersi, tum vero mulierum plangore ac lamentatione compleri. Hæc, vt dixi, Paulus mihi narravit, qui rogatus ecquam ex concionibus illis sententiam memoria teneret, hanc vnam respondit, improbum hominem esse Diabolo ipso capitaliorem: quod ille complura scelera, vt furtum, periurium, & alia eiusdem modi per consceleratos viros, ac fœminas committat, quæ per se ipse nō posset. Idem mihi confirmavit gentem vniuersam esse sciendi auidissimam. Vbi explorati aliquid habeo, ad vos perscribam vberius. DEVS nos in cœlesti patria iungat. Nam in huius vitæ exilio an vnquam nos reuisuri simus, ignoro. Veruntamen ea vis est obediētiae, vt facile ea quoque efficiat, quæ perdifficilia videantur. X. Kalendas Iulias. M. D. XLIX. Malaca.

Improbi capitaliores ipso Diabolo.

Societati Goam. Epist. V.

Gratia & caritas D.N. Iesu Christi, sit nobiscum semper. Amen.

DE nostro Malacensi itinere post nostrum ex India discessum, deque rebus
Malacæ

Malacæ gestis, quandiu ibi substitimus, pluribus ad vos scripsi Malaca: nunc reliqua accipite. In Iaponiam diuino numine obsecrante, appulimus mense Augusto, cum Malacæ soluissemus ipso natali S. Ioannis Baptistæ die. Nauigio vecti sumus Ethnici mercatoris Sinæ, qui Malacensi Præfecto nos in Iaponiam trāsmisurum promiserat, Ac Dei beneficio secundis sane ventis vsi sumus. Verum (vt in barbaris perfidia dominatur) Nauarchus mutato consilio, omittere Iaponicæ nauigationis cursum cœpit, ac temere in occurrentibus insulis terendi temporis gratia commorari. Duo erant, quæ nos præter cætera molestissime ferebamus, primum quod secundissimo vento diuinitus oblato abuteremur, qui si defecisset, nequaquam possemus Iaponicum cursum tenere, sed in Sinarum finibus hyemare, & idoneam rursus tempestatem expectare necessario cogemur. Deinde quod Nauicularius, & nauæ Idolo, quod secum naui vehebāt, passim nobis inuitis, & frustra impedire conantibus, exsecranda facerent sacra; fortibusque Dæmonem identidem consulere, vtrum ex vsu esset in Iaponiam pergere nec ne: & simul exquirerent, an secunda nauigatione cursum tenere possemus. ac sortes (vt ipsi aiebant) modo lætæ, modo tristes edebantur. Millia passuum CCC. prouecti ad insulam

L 5 quan-

quandam applicuimus nauim: ibique materiam, atque armamenta comparauimus aduersus atrocissimas Sinici maris tempestates. Inde illi sacrificiis multis superstitione factis, eductisque denuo sortibus sciscitari ex Dæmone, vtrum ventis secundis vsuri essemus. Forte fors exiit, quæ vêtum nobis polliceretur secundissimum. Itaque nulla interposita mora, sublatis anchoris gratulabûdi vela fecimus. Illi Idolo suo freti, quod in puppi cereis, & odoribus ex Aquilano ligno incensis summe venerabantur, nos Deo cœli, terrarum, marisque moderatore, ac IESU Christo eius filio cōfisi, cuius religionis propagandę causa Iaponiam petebamus. In cursu cum essemus, visum est illis rursus ductis sortibus, exquirere ex Dæmone, num ea nauis ex Iaponia Malacam incolumis esset reditura; edita fors est, in Iaponiam quidem eam peruenturam, sed nequaquam reuersuram esse Malacam. Tum vero illi hæreret: demum omisso in præsentia cursu Iaponico, apud Sinas hybernare, & Iaponicam profectiōnem in proximum annum differre statuunt. Quid nobis tum animi, ac sensus in ea nauigatione censetis fuisse, cum de Iaponica profectiōne consuleretur Dæmon à suis, & nauis gubernator ad eius nutum, atq; arbitrium rem totam administraret? Ergo cum lente proueheremur, ad Cocincinam
Sina-

Sinarum portum, duo vno die sane graues nobis casus inciderunt. Nam die S. Mariæ Magdalenaë sacro sub vesperam, intumescēte fluctibus, ventisque agitato vehementius mari, cum nauis iactis anchoris fluitaret in falo, Emmanuel Sina vnus è nostris comitibus, nauis iactatione prolapsus in apertam sentinam præcipitauit. Omnes illum mortuum credidimus, quod & alte ceciderat, & sentina aquæ plena erat. Verum DEI beneficio mortē euasit. A capite obrutus umbilico tenus aliquantisper hæserat in sentina. Itaque ægre, ac magno labore hominem extraximus grauius in capite vulneratum. Diu exanimis iacuit; sed Dei benignitate demum reuocatus est ad salutem. Sub primam huius curationem, ecce tibi pari nauis iactatione Nauarchi filia excutitur in mare; cumque propter vim tempestatis, frustra ei opitulari conati essemus, in parentis ipsius, atque omnium oculis propter nauim obruitur fluctibus. Ergo tanti eiulatus, ac gemitus diem illum, noctemq; insequentem tenuerunt, vt species esset admodum flebilis ac miserāda, vel ob mœrorem barbarorum, vel ob nostrum omnium periculum. Inde Barbari ad Idolum sacrificiis ac ceremoniis placandum versi, diem, noctemque totam, nulla quietis parte capta, maestandis auibus, apponēdisq; Idolo epulis consumpserūt. Tū
Nauar-

Nauarcho, cur filia sua interisset, sortibus percontanti sors editur, si Emmanuel noster in sentina perisset, eius filiam nequaquam fuisse perituram. Videtis profecto quanto in periculo versaremur, quorum vita ex Diaboli sortibus penderet, eiusque satellitum voluntate. Quid tandem nobis futurum fuerit, si Deus acerrimo hosti permisisset, ut nos ad suam libidinem acciperet. Tantas ego ac tam apertas iniurias CHRISTO Domino execrandis illis sacris fieri cum viderem, neque eas villo modo possem prohibere, sæpius à DEO precatus sum, ut prius quam tempestate illa interiremus, illos homines ad suam imaginem procreatos tantis tamque impiis erroribus liberaret; aut si in iisdem versari erroribus sineret, certe communi hosti illarum superstitionum auctori grauiores constitueret cruciatus, quoties Nauarchum ad sortes ducendas, atque ad se pro DEO colendum impelleret. Eo ipso, quo nobis hæc incommoda acciderunt, die, ac nocte insequenti, multa DEI beneficio sentire mihi, atque experiri contigit de maximis terroribus, quos Diabolus facultatem nactus, DEI permisso, timidis, expositisq; hominibus incutit. Itemque de præfidiis, quibus tali in re, ac tempore contra hostis impetus sit utendum. Quæ quidem etsi non inutilia sunt cognita, tamen breuitatis causa prætereo. Summa illa est,

est, certissimumq; præsidium, vt contra hostem magno præsentique animo sis, tibi penitus diffidens, & fretus DEO; vt videlicet in illo spes omnes, ac vires tuas locatas habeas: ac nullo modo cōmittas: vt tali ac tãto defensore, ac patrono timere, aut de victoria dubitare videaris. Ac mihi per sepe veniebat in mentem, si Deus meo rogatu Dæmonis supplicia, ac pœnas auxisset, facile illum posse in me odium, ac rabiem expromere. Sæpius enim mihi minitans denuntiabat, venisse tempus vlciscēdi doloris sui. Verum cum nihil ille nocere cuiquam possit, nisi quoad DEVS ipse permittat, magis eo tempore DEI diffidentia timenda est, quàm impetus inimici. Etenim hosti permittit Deus, vt eos sollicitet, atque diuexet, qui timiditate adducti, nequaquam suo conditore confidunt, neque vires ab eo sumunt vllas, neq; suam in eo spem reponunt. Hæc pestis (timiditatem dico) facit, vt complures eorum, qui DEO inservire cœperunt, mœstam, ac sollicitam vitam degant: quippe cum suaue Christi iugum & crucem ferentes, nequaquam fortiter constanterque progrediantur. Atq; hoc tantū, tam exitiale, ac perniciosum malum affert timiditas, vt cum tua niti imbecillitate cœperis, vbi maiorib⁹ virib⁹ opus esset præsidiiisque plane diuinis, cadas animo magnis in rebus, quò minus bene vtaris cœlesti ope

*Remedia
aduersus
terrores
Dæmonum.*

ope, quæ te ad bene sperandum vocat. Audaces vero, qui fiducia sui inducti plus æquo suis viribus fidunt, & minora certamina, etsi minime in his se ad victoriam exercuerint, contemnunt; in maioribus periculis, atque ærumnis imbecilliores etiam sunt, quam timidi. Nam cum minus ex sententia successerint, quæ susceperunt; paruis in rebus pariter ac magnis animos contrahunt, atque demittunt. Proinde ita repugnanter, ac timide eiusmodi certamina subeunt; vt magnum discrimen adeant salutis, aut certe tranquillitatis. Etenim cum suam ipsi infirmitatem non agnoscant: atq; idcirco Christi crucem nimis grauem existiment ad perferendum, profecto sollicitam, atq; acerbam vitam ducant necesse est. Quid tandem nobis fratres, in extremo spiritu futurum putamus, nisi ad bene sperandum, atq; ad Dei fiduciam nos exercuerimus in vita? Siquidem tum maioribus vndique nos cinctos periculis, temptationibus, ærumnis, vel animi, vel corporis visuri sumus, quam vnquam antea. Quocirca par est eos, qui diuini obsequij studio tenentur, paruis in rebus elaborare, seq; quam maxime demittere, atque exinanire, vt sibi vel minimum fidant, Deo vel plurimum. Vt scilicet in magnis tum vitæ, tum mortis periculis, atque incommodis, in diuina bonitate, atque misericordia spem habere consue-

*Dei fiducia
exercenda.*

suescant. Id adeo consequentur; si quamuis *Victoria sui*
 paruis in rebus, à quibus abhorreant, sui vi- *in rebus*
 ctiores extiterint: summoq; Christianæ hu- *paruis.*
 militatis studio, sibi met penitus diffidentes,
 ad maximam Dei fiduciam animos erigant
 suos. Neq; enim imbecillus est, qui scienter
 nititur ope diuina. Atque vt multa commu-
 nis hostis impedimenta perseuerantiæ, ac
 perfectioni virtutis obiiciat, maius tamen
 discrimē adeas, si in magnis erumnis, ac dis-
 criminibus Dei auxilio diffidas, quam si pe-
 ricula subeas, quæ capitalis hostis opponit.
 Utinam viri pij obiectos terrores ac metus,
 quibus eos Dæmon à diuino obsequio deter-
 rere studet, conuerterent in Dei conditoris
 sui metum, si forte destiterint ab incœpto,
 sibi que plane persuaderent, longe plus mali
 futurum, si diuini Numinis voluntatem ne-
 glexerint, quam si Dæmonis impotentiam
 contempserint. Id si facerent, Deus bone,
 quam iucunde viuerent, quantum in virtu-
 te procederent, cum ipsi vsu docti plane sen-
 tirent, nihil ipsos per se posse; contraque o-
 mnia posse adiutore Deo? Aduersarius au-
 tem noster quam fractus ac perturbatus hæ-
 reret, cum victum se cerneret ab iis, quos
 non semel ante vicisset?

Sed vt iam ad iter nostrum reuertamur,
 cum maris tempestas remisisset, sublatis an-
 choris vela fecimus, & lacrymabundi in-
 termis-

termiffum iter perreximus. Paucis diebus Sinarum portū (Cantonium ipsi appellant) cum tenuiffemus, nautæ, atque ipfe Nauarchus ibi hyemandū effe cēfuerunt. Nos illis aduerfari partim rogando, partim minitādo de eorū perfidia, cū Præfecto Malacæ, ac Lufitanis expoftulatuos. Itaq; DEVS pro fua bonitate eis mentē dedit, vt in Cantonis infulis nō hererēt, fed sublatis anchoris Cinceū peterent. Quocirca fecundo vento, qui nos DEI benignitate, perpetuo profequebatur, prouecti, paucis diebus Cinceum alterum Sinarum portum accessimus. Iamq; portum fubituri erant eo confilio, vt ibidem hybernarent, quoniam iam curfus Iaponici tempeftas pene exacta erat; cum fubito nauicula ad nos aduolat, portum illum prædonibus obfeffum effe nuntians, actum fore de nobis fi propius accederemus. Hoc nuntio commotus Nauarchus, & fimul quòd cerneret Cinceorum prædonum myoparones non amplius quatuor millia paffuum à nobis abeffe, vt præfens periculum vitaret, portum illum vitare confituit. Cumq; ventus Cantonium portum repetenti aduerfus, Iaponiā petenti fecundus effet, inuito Nauarcho, nautis, ipfoque Diabolo, Iaponium curfum tenuim⁹. Ita ad has regiones tantopere à nobis exoptatas DEO aspirante peruenimus, ipfo die Beata Mariæ in cælum affumptæ facro

ero anno, M. D. XLIX. Et quoniam alium portum capere non licuit, Cangoximam, quæ Pauli à S. Fidei patria est, applicuimus, ibi tum à Pauli cognatis atque affinibus, tū etiam à cæteris oppidanis perbenigne accepti sumus.

De Iaponia (quod vsu assequi potuimus) ea ad vos perscribemus, quæ ipsi cognouimus. Primū gens ea, qua cum versati sumus, nationes omnes nuper inuentas probitate præstat, vt barbarorum nationem, quæ Iapones nature bonitate vincat, nullam esse omnino putem. Facili est ingenio, & minime fraudulento, honoris ac dignitatis mirū in modum auida. quippe honorem rebus omnibus anteponit. Eorum quidem plerique sunt pauperes, sed paupertas nemini dedecori est. Vnū autem est apud eos, quod haud scio, an nusquam apud Christianos factitetur. Nobilibus quamuis e gentibus non minor habetur à cæteris honor, quam si essent opulenti: neque nobilis quisquam quamuis pauper & egens vlla conditione adducitur, vt cum plebeio vel ditissimo iungat cōnabium. Quod eò faciunt, quia descendēdo ad plebeiorum affinitatem, existiment, se multum dignitatis atque existimationis deperdere. adeo præ dignitate diuitias contemnunt. Iidem sunt inter se perofficiosi, armis mirifice delectantur, in hisq; plurimum

M præsidij

*Iapones mo-
res.*

*Paupertas
nemini de-
decors est.*

præsidij ponunt. Omnes summi æque, infimique suo quisque gladio, ac pugione succincti prodeunt, etiam pueri annorum quaterdenum. Nullum neque factum, neque dictum contumeliosum ferre solent. Atque ut plebeij magnum honorem habent nobilibus, ita nobiles ipsi Regibus, ac Dynastis inseruire, ac dicto audientes esse, sibi præclarum putant. Idque mihi facere videntur honoris studio magis, quam Dominorum metu, ne si contra faciant, dignitatis aliquid amittant suæ. Parci sunt, ac frugales in cibo, in potu non item. vinum potant ex oryza expressum. Nam his locis vinum præterea nullum est. Ab alea ludoque; tanquam à rebus turpissimis abhorret, quod lufores appetentes sint alieni, & ad furandi studium à studio lucrandi vocentur. Si quando iurant (quod tamè per raro faciunt) per solem iurant. Eorum plerique litteras norunt, quod magno adiuumento est ad solemnum precationum formulas, & religionis nostræ capita facile comprehendenda. Singulas habent uxores. pauci inter eos fures existunt, idque propter pœnarum, quibus furta vindicantur, atrocitatem: fures quippe omnes morte mulctantur; Itaque nullum furtorum genus non mirifice odierunt. Sunt ad omnem honestatem mirum in modum propensi, cupidissimique discendi. Sermones de Deo rebusque diuinis audiunt
 auidissi-

auidissime, præsertim cum satis ea, quæ dicuntur, intelligunt. Ex omnibus, quas vidi, gentibus nullam vnquam neque Christianorū, neq; barbarorum nationē, tam à furto alienam vidisse me memini. Animantium specie Deos nullos venerantur. pleriq; priscos quosdam homines colunt, qui (quantum ego cognoscere potui) veterū Philosophorum more viuebant. plurimi Solem, nonnulli Lunam colunt. Res naturæ ac rationi congruentes libenter audiunt. Et quãquam ipsi à flagitiis, ac sceleribus non vacent; tamen si id, quod peccant, cõtra rationem esse ostendas, facile assentiantur, & imperio pareant rationis. Minus impuros, magisq; naturæ obtemperantes profanos homines reperio, quam sacerdotes, quos Bonzios vocant. hī nefario libidinis generi vsque eò dediti sunt, vt etiã palã id profiteantur. lamq; adeo communis omnium virorum, pariter ac mulierum hæc pestis est, vt tam tetri flagitij odium, atque horrorem ipsa iam sustulerit consuetudo. In hoc nos nefarium scelus sæpe inuehimur: cumque ostendimus quam scelerati sint, Deoque inuisi, qui tantam impuritatem suscipiant, secundis quidem cæterorum auribus, atque animis vtimur; sed Bonziji ipsi à nobis admoniti, vt à tam fœda libidine sibi temperent, risu, ac facetiis obiecta eleuare conantur. Et

M 2 quam-

quamuis grauiter obiurgentur, quasi callo ad turpitudinem obducto, etiam ad pudorem obduruerunt.

Bonziorum secta quædam est cultu corporis haud sane absimilis cœnobitis nostratibus, vestitu cinerei coloris: barba, & capite semper raso, vt tertio, aut quarto quoq; die radi videantur. Horum est disciplina ac vitæ ratio laxior. Mulierum eiusdem sectæ, cœtus sunt, quibuscum illi promiscue viuunt. Itaque apud populum, qui tantam eorum cum mulieribus cōsuetudinem non probet, vulgo male audiunt. Fama est eas vbi se grauidas sentiant, partum medicamentis abigere. Ac mihi quidem, quantum ex hoc illorū cœnobio iudicare possum, non iniuria videtur multitudo malam de eis opinionem habere. Porro hi Bonziji odio quodam dissident ab iis, qui nostratium fere clericorum ornatum vsurpant. Duo sunt, quæ hic obstupescam; vnum est, quam nefaria flagitia pro nihilo habeantur: quod quidem maiorum vitio accidit, qui hac ipsi peste corrupti tam fœdæ libidinis exemplum posteris reliquerunt suis. Et sane cōsuetudo vitiorum eiusmodi diuturna corrumpit deprauatque naturam; sic assidua incuria, ac virtutis remissio perfectam vitam sensim labefactat. Alterum est, quod cum Bonziji flagitiosius viuunt, quam ceteri, idq; constet inter omnes;

tamen

tamen tanto apud eos in honore sint. Multi præterea sunt Bonziõrum errores, sed ne multis vos tencam, vt quisque maxime inter eos sapit, ita errat turpissime. Sæpe congressum cum quibusdam eorum, qui sapientia cæteris præstant, ac præsertim cum eo, quem in his locis, cum propter doctrinam, & amplitudinem sacerdotij; tum vero propter affectam ætatem (iam enim est octogenarius) omnes obseruant, atque suscipiunt. Is apud eos instar Episcopi est, & Ninxit (quod Iaponiorum lingua significat cor veritatis) appellatur. Felix plane, si hoc nomen in eum quadraret. Hunc ego in sermonibus, quos cum illo plurimos habui, nutantem, atque incertum offendi, vtrum animus noster immortalis esset, an simul cum corpore interiret. neque enim sibi constabat, sed tum aiebat, tum negabat. Male metuo ne huius cæteri similes sint literati. Incredibile est, quam is me vnice diligat. Vulgoq; omnes tum Bonz'ij, tum alij nostra cõsuetudine delectantur plurimum. Illud autem maxime mirantur, nos inde vsque è Lusitania in Iaponiam (quod iter est leucarum amplius sex millium) cõtendisse hanc vnã ob causam, vt cū eis de rebus ageremus diuinis: & Christi fide proposita, æternæ salutis iter errantibus monstrarem. Atque hanc nobis mentem diuinitus profecto datam esse prædicat.

M 3 Vnum

*Antistes
maximus
Bonziõrũ.*

Vnum est, quod scire vos vehementer volo, vt ingentes Deo gratias agatis. Hanc insulam ad excipiendum Euangelium satis idoneam ac paratam esse. Ac si nos linguam calleremus Iaponicam, non dubito, quin plurimi fierent Christiani. Faxit Deus, vt eam breui addiscamus, siquidem iam dudum gustare cœpimus. Quadraginta diebus tantum profecimus, vt iam decem præcepta Iaponice explicemus. Hæc ego ad vos ob eã maxime causam vberius scribo, vt Deo Domino gratulemini, nouas aperiri regiones, vbi vestra excurrere possit industria: vtque solidis virtutibus, ac studio quamplurima pro Christo perferendi, vos interim instruat. Atque illud perpetuo vestris hæere mentibus velim, propensam, plenamque humilitatis demissionisque voluntatem, qua te caputque tuum diuinæ gloriæ deuoeas, gratiorem DEO acceptioremque hostiam esse, quam vel plurima, & maxima obsequia sine eiusmodi voluntate. Vos igitur parati estote; fortassis enim intra biennium plurimos vestrum in Iaponiam per litteras euocabo. Proinde meditamini interea, ac diligenter colite humilitatem, omnibus in rebus, à quib⁹ deprauata natura abhorret, vos ipsi vincite: summoque studio elaborate, vt diuina ope vos ipsos penitus cognoscatis. Nam sui cognitio nutritrix est diuinæ fiduciæ,

ac pæ

*Sui victo-
ria.*

*Sui ipsius
cognitio.*

ac parens Christianæ humilitatis. Quippe
 ex nostri diffidētia Dei fiducia nascitur, quæ
 vera est, atq; germana fiducia. Hæc demum
 vobis ratio intimam illam animi submissio-
 nem pariet, quæ quidem cum vbique, tum
 verò in hisce locis longe magis, quam puta-
 tis, necessaria est. Illud autē vos moneo, ne
 bona hominum de vobis opinio vos nimiū
 oblectet, nisi forte, vt hoc magis vestri vos
 pudeat. siquidem inde oritur sui ipsius ne-
 gligentia, quæ nonnullis interiorem illam
 animi submissionē quasi per præstigias in-
 teruertit, arrogantiamque substituit. Itaque
 multi cum diu quantum damni fecerint, eos
 fallat; paulatim etiam studium pietatis, ani-
 mi que tranquillitatem amittunt: ac solliciti
 semper, atque anxij nulla neq; intus solatia
 inueniūt, nec foris. Quare vos oro quæsoq;
 vt omni vestrarum virium, humanæque sa-
 pientię, & existimationis fiducia abiecta, ve-
 stras omnes spes, cogitationesq; defixas ha-
 beatis in vno Deo. Ita demum vos aduersus
 omnia, quæ accidere possunt, vel animi, vel
 corporis incōmoda, satis vos armatos para-
 tosq; existimabo. Deus quippe humiles eri-
 git, ac roborat, eos præsertim, qui in rerū etiā
 humiliū, atq; abiectarū tractatione tanquā
 in speculo, infirmitatē intuentur suam; seq;
 ipsos in eisdem egregie vincunt. Hi scilicet
 vel in maximis laboribus, atque ærumnis

*Humilitas
 inde na-
 scatur.*

virtutem constantiamque præstabunt: neque
 Satanæ cum suis ministris, neque maris
 tempestates, neque immanes gentes ac bar-
 baræ, neque res vlla eos poterit separare à cari-
 tate Christi. Exploratum enim habent, pro
 sua DEI fiducia ac spe, nihil omnino sibi, ni-
 si eiusdem permisso noceri posse. Cum enim
 hoc persuasum eis sit, res omnes DEI nutu,
 consilioque regi atque gubernari, diuino præ-
 sidio recti nihil habent, quod metuant, nisi
 hoc vnum, ne ipsum offendant DEVM.
 Quod si quando à Diabolo, ab hominibus,
 à rebus aliis, cœlesti Numinis permisso, ex-
 agitentur, atque vexentur, tum sibi persua-
 dent, aut virtutem suam exerceri, aut vitia
 & delicta expiari; ita vel meriti accessionem
 fieri, vel humilitatis. Quare debitas Deo pro
 tantis beneficiis gratias agunt, ac ne iis, qui
 materiam sibi dant virtutis, ac præmiorum,
 ingrati sint; summis precibus pacem eisdem
 à DEO, ac veniam orant. Tales ego vos DEO
 bene iuuante confido futuros.

Equidem hominem noui, qui, cum etiam
 in ipsis periculis omnem in DEO spem ac fi-
 duciam habere cōsuesset, cœlestibus donis,
 quæ longum esset percensere, mire cumu-
 lus est. Et quoniam discrimina adita ad eū-
 dis leuiora censenda sunt, venturos in Iapo-
 niam per IESVM oro, atque obtestor, vt ad
 summa se comparent, suasque cupiditates,
 quæ

quæ tantum bonum impediunt, frangant ac
 doment. Attendite vobis fratres carissimi.
 Multi enim nunc apud inferos cruciantur,
 qui cum suis sermonibus aditum ad cœle-
 stem beatitudinem multis aperuerint, ipsi
 quod falsa, fallaciq; sui opinione inflati ger-
 mana animi submissione vacarent, ad sem-
 piternas illas pœnas sunt deuolati. Nemo
 autem omnino est apud inferos eorum, qui
 cum huius vitæ ærumnis afflicterentur, id
 egerūt, vt interiore illa humilitate animum
 munirent suum. Mementote semper illam
 cœlestis Magistri vocem. *Quid prodest homini,
 si vniuersum mundum lucretur, animæ vero suæ de-
 trimentum patiatur?* Cauete, ne quam vestri
 fiduciam habeatis, & quod sitis in Societate
 antiquiores, idcirco recentioribus vos ante-
 ponatis. Ego vero lætitiā caperem multo
 maiorem, si (quod exopto) intelligerem, an-
 tiquissimum quemque Socium sepiissime se-
 cum animo reputare, quàm paruos progres-
 sus fecerit, tot annis in Societate cōsumptis;
 quantum temporis contriuerit, non modo
 cessando, sed etiam regrediendo: siquidem
in via perfectionis non progredi, regredi est. Nam
 qui huiusmodi cogitationes suscipiunt, hos
 profecto suæ inertix ac nequitix pudet ac
 piget, sic vt interioris magis, quàm externæ
 submissionis stimulis excitati, ad detrimenta
 sarcienda animos, ac vires recipiant, ita de-

*Humilitas
 seniorum in
 societate.*

*Quantum
 sit boni in
 sua victoria.*

mum exemplo sunt iis, quibuscum versan-
 tur, tum nouitiis, tum cæteris. Agite igitur,
 exercete vos omnes assidue hisce medita-
 tionibus, quando in Christi Domini nostri
 castris insignes esse cõcupistis. Ac mihi cre-
 dite, eorum, quæ in hæc loca venerint, virtu-
 tem satis exploratum iri: vtque in cuiusque
 generis virtutibus quærendis diligentissimi
 fueritis, nihil tamen vobis superuacaneum
 futurum. Nec vero hæc eò pertinent, vt o-
 stendam difficile atque arduum esse, DEO
 seruire, cuius constat iugum leue esse ac sua-
 ue. Nam si *quæras Deum in veritate*, atque iis,
 quibus ad eum peruenitur, itineribus stre-
 nue ingrediaris profecto tãtum ex eius ob-
 sequio lætitiæ manare sentias, vt quicquid
 est in sui victoria acerbitatis atque amaritię,
 facile mitiget ac leniat. DEVS bone, non in-
 telligunt homines, quanta, quam liquida
 voluptate careant idcirco, quòd minus for-
 titer Dæmonis conatibus obsistant; quæ
 quidem res imbecillas mentes non diuinę
 bonitatis cognitione solum, sed etiam æru-
 mnosæ huius vitæ solatiis priuat: præsertim
 cum eiusmodi vita diuinę expers dulcedinis
 continua mors sit magis, quàm vita.

Vereor, ne quem vestrum Dæmon solici-
 tet, propositis maximis quibusdam institute
 vitæ difficultatibus, quid ille faceret, si vos
 opportuniore loco nãcisceretur? Nimirum

huc

huc spectant illius consilia, ut vos solliciti atque anxij, neque vobis ipsi, neque aliis, quibuscum versamini, emolumento sitis. Itaque illud insufurrat. Quid agitis? an non videtis vos in vestris conatibus oleum, & operam perdere? Huiusmodi cogitatione eorum qui se ad DEI obsequium contulerunt plerique tentantur. Cui quidem ut fortiter constanterque resistatis, vos vehementer etiam, atque etiam rogo. Usque eò enim hæc pestis pietati, perfectionique virtutis perniciofa est, ut non modo nos ab instituto cursu retardet, verum etiam cum magna animi molestia atque angore deducat. Proinde quisque vestrum, ubicumque est, se primum, deinde alios iuuare studeat, inducatque in animum, nusquam se melius, quam ubi à Præposito constitutus sit, operam DEO nauare posse. Et simul confidite DEVM, ubi tempus fuerit, hanc iis, qui præsunt, mentem daturum, ut eò vos potissimum mittat, ubi vester labor fructuosissimus sit futurus. Ita læti atque alacres magnos in virtute progressus facietis & tempus recte collocabitis, cuius pretium, etsi multis ignotum, tamen maximū est. Siquidem tam accurate otij ratio est DEO reddenda. Nam anxij homines & ancipites neque in iis locis, ubi esse cupiunt, quicquam proficiunt quod absint, neque ubi sunt, sibi aut aliis profunt, quòd aliò cogitent.

Quicumque

*Tentatio
dissidentia.*

*Tempus
prepositum.*

*Patres spi-
rituales se-
dulo consu-
tendi.*

*Tentatio
confidentia.*

Quicumque in isto S. Fidei Collegio versamini, in vestre imbecillitatis cognitione diu multumque vos exerceatis censeo, vestraq; vitia hominibus, qui vos consilio, & auxilio iuuare queant, (cuiusmodi vestri confessarij sunt, alique domestici satis experti) penitus aperiatis. Nimirum ut isthinc emissi, & vos ipsi, & alios pro vsu & scientia, quam à vitæ præceptoribus habeti, curare possitis. Sic enim habetote, nouis vos tentationum generibus (ollicitatum iri, cum bini aut etiam singuli terra marique vos cinctos videbitis barbarorum, aut tempestatum periculis, quæ nunquam ante me cogitastis quidem. Quod si qui in prauis animi motibus edomandis, versutissimique hostis insidiis cognoscendis non se multum ac diu exercuerint, ipsis cogitandum relinquo, quantum periculi adituri sint, cum laceissent mundum, *qui totus positus est in maligno?* Qui tandem, nisi submissione multum valeant, aduersarij petitiones eludent? Illa etiam me cura sollicitat, ne Dæmon per suas præstigias, *transfigurans se in Angelum lucis* vestrum aliquem decipiat; & eximiis DEI erga vos meritis, itemque miseris è quibus vos in Societatem filij sui vocatos eripuit, propositis in vanam fiduciam ac securitatem inducat, ut expetatis istinc ante tempus emitti: quippe qui ita vobiscum ratiocinemini. Si adhuc DEVS tam breui tã multa

multa ac magna vobis in isto domicilio de-
 dit beneficia, cum primum isthinc ad con-
 uersionem Ethnicorum dimissi eritis, mul-
 to & plura, & maiora eum ut que daturum.
 Qua quidem Dæmon cogitatione iniecta,
 facile persuadeat, vos isthic sedere otiosos.
 Verum ista aduersarij petitio duobus pro-
 pulsari modis potest; primum si vobiscum
 reputetis, complures esse homines facino-
 rofos, qui si absterfa superioris vitæ quasi fu-
 liginè, in eadem, vbi vos estis, schola virtutis
 diuinitus collocarentur; non modo vitæ ra-
 tionem commutarent, sed etiam vos sedu-
 litate, ac virtute, non sine vestro pudore,
 præcurrerent. Hoc cõdico, ut in animum
 inducatis, id quod ita est, vos idcirco à gra-
 uioribus flagitiis abstinere, quòd isthic oc-
 casiones DEVM offendendi desint, fruendi
 adsint: Nam qui nesciunt, vnde tantum boni
 proueniat, quod loci & domesticorum be-
 neficium est, virtuti tribuunt suæ. Proinde
 negligunt ea, quæ parua videntur, cum tamẽ
 sint per se magna: qui autem ea temere con-
 temnunt, parui ipsi sunt, ac merito conte-
 mnendi. Deinde faciendũ est diligenter, ut
 vestras voluntates, ac iudicia ad vestros Præ-
 positos reiiciatis, plane confidentes fore, ut
 DEVS pro sua benignitate, eam illis iniiciat
 mentem, quæ vestris rationibus conducatur
 maxime. Cauete porro, ne importune quic-
 quam

*Obediencia
 pendens ex
 Deo.*

quam ab illis flagitetis, quod nonnulli faciunt, qui vsque eò superiores vrgent suos, dum quod concupierunt, quamuis perniciosum extorqueant. Quod si denegatum sit, palam queruntur vitam sibi insuauem, & acerbam esse. Neq; intelligunt miseri acerbicatem illam, ac molestiam ex eo nasci, & augeri, quod voluntatem suam DEO semel addictam, ac deuotam neglecto voto interuertere, ac sibi vindicare conentur. Enimvero isti quo magis suis voluntatibus obsequi student, hoc magis anxii, & sollicitis animis vitam viuunt. Itaque non pauci istorum sunt adeo sui iuris, voluntatis ac sententiæ, vt nunquam fere sponte pareant superioribus, nisi cum iubentur facere quod volunt. Cauete per DEVM immortalem, ne ex hoc numero sitis. Quare in domesticis rebus, quæ vobis à Præpositis imperantur, summo studio exequimini: & diuina ope instinctum eludite Dæmonis persuadere conatis, vos in alio munere plus proficere posse: ne scilicet munus cui præpositi estis, recte obeatis; quo infidiarum genere ille etiam eos, qui literis, ac bonis artibus dāt operam, petere solet.

Oro vos etiam atque etiam per Christum Iesum, vt in abiectis atq; humilibus officiis Dæmonem egregie superare nitamini. Ac multo etiam magis elaboretis in tentationibus

bus

bus vestri muneris propulsandis, quam in suscipiendis laboribus corporis, vt imperata faciatis. Neque enim desunt, qui extrinsecus suo officio satisfaciant, intrinsecus non item, quod prauos animi motus coercere, & impedimenta à Dæmone contra officium iniecta, ad retardandum virtutis cursum, remouere minime student. Atque isti fere tristem & sollicitam vitam agentes nihil in pietate ac virtute progrediuntur. Nemo se ipse fallat, non potest quisquam magnis in rebus excellere, qui non prius excellat in paruis. Nam cum multi multorum in hoc genere versantur errores, tum præcipue eorum, qui id agunt, vt per speciem pietatis ac studij conuertendorum animorum obedientię crucem sane leuem subterfugiant, vt longe grauiorem suscipiant. Neq; cogitant miseri, qui paruo oneri ferendo non sit, multo minus magnum esse laturum. Etenim isti, qui exiguis virtutis & obsequij viribus magna suscipere negotia gestiunt, vbi se rerum mole sentiunt opprimi, tum verò se stultitiæ damnantes onus abiiciunt. Atque etiam ex iis, qui Conimbrica transmittēt in Indiam, vereo, ne nonnulli sint, qui simul atq; videant se atrocissimis Oceani tempestatibus periclitari, in Conimbricensi Collegio, quàm in naui esse malint. Itaq; feruores quidam virtutis sunt, qui refrigescunt in ipso Indico cursu.

Quod

Non potest excellere in magnis, quò non excellit in paruis.

Quod si qui in Indiam ardorem pertulerunt; ubi barbarorum regiones peragrantes cœperint quâ erūnis premi, quâ periculis vrgeri; profecto, nisi alias in eorū animi radices virtus egerit, facile succumbunt; ac dum ardore illo, quem attulerant, restincto, qui modo in Lusitania cum essent, Indiam adamauerant, in India, desiderio tenentur Lusitaniæ. Idem aliquibus vestrum vsu venire potest, qui istius domiciliij boni & commodi assueti nunc magno animi ardore concepto, ad venandas animas emitti gestiunt. at vero ubi in medium certamen, quod tantopere expetunt, ventum erit, & ardor ille refrixerit; fortassis istius Collegij desiderium ferre non poterunt. Videtis, quò tandem euadant subiti isti & immaturi f uctus caritatis? quam periculosi magni conatus sint, nisi conatibus vires respondeant?

Nec vero hæc eò spectat oratio, vt mirificos vestros ad pietatem impetus comprimam, ardoremque animorum à rebus arduis deterream, quo minus eximios vos præbeatis Christianæ religionis propagatores: atque illustria virtutis, ac sanctitatis exempla posteris relinquatis; sed tantum vt in rebus etiam paruis magni ipsi existere conemini, & ex tentationibus ac certaminibus cum Dæmone, quantum in vobis virium sit perspiciat: omninoque omnem spem, fiduciam, præsi-

præsidium in vno Deo collocetis. In quo si constantia à vobis perseverantiaque adhibita erit, non dubito, quin submissione, ac pietate in singulos dies aucti maximum barbarorum numerum Christo sitis aggregaturi; idque summa equitate ac tranquillitate mentis vbicunque demum terrarum versemini. Par enim est eos, qui animi sui perturbationes ac morbos norunt, curantque diligenter, aliorum quoque vulnera benigne curare: periculisque vel cum capitis sui periculo subuenire. Nam qui suas ipsi prauas affectiones agnoscere & curare student, nullo negotio agnoscunt & curant alienas, & qui Christi Domini nostri cruciatibus permouentur, facile ad eundem sensum alios permouent. Neque enim video, quomodo fieri possit, vt motum vllum alteri adhibeas, nisi idem in te impressus antea sit, atque iniustus. Sed ad institutam rerum Iaponiarum narrationem, vnde digressi sumus, aliquando reuertamur.

In patria Pauli S. Fidei, quem verum nobis germanumque amicum experti sumus, Præfectus vrbs, ciues primarij, cunctaque ciuitas benigne admodum nos excepit. Nos quippe e Lusitania sacerdotes magna omnes cum admiratione visabant. Haud iniuncto animo ferunt, Paulum factum esse Christianum, sed eum potius suscipiunt; eidemque
N cum

cum cognati omnes, tum cæteri, qui aliqua eum necessitudine attingunt, gratulantur, quod Indiam accesserit, easque res viderit, quæ indigenarum nemo præter ipsum. Ab-erat Regulus leucas à Cangoxima sex. Is, cum ad eum Paulus venisset salutatum, magnopere de hominis reditu est lætatus: magnumque illi honorem habuit. Multa etiã de moribus, de virtute, de opibus Lusitano- rum sciscitatus: cui cum Paulus omnia expo- suisset, maximopere visus est eiusmodi ser- mone delectari. Attulerat secum Paulus e- gregie pictam in tabula B. Mariæ, & pueri IESU in matris gremio sedentis imaginem, quam ex India aduexeramus. Hanc igitur cū Regulus ab illo prolatam aspexisset, obstu- puit scilicet: confestimque & ipse positis ge- nibus pie admodum veneratus est, & omni- bus, qui aderant, idem vt facerent impera- uit. Eandem tabulam deinde Reguli mater contemplata, mirificam cepit admiratione mistam voluptatem: paucisque diebus, qui- bus Cangoximam Paulus reuerterat, certum hominem misit, sane honestum, qui inde su- mendum quoquo modo curaret exemplum. Verum cum eius rei Cangoximæ facultas de- esset, negotium confici haud potuit. Eadem mulier per eundem postulauit à nobis, vti si- bi Christianæ religionis capita literis confi- gnata traderemus. Itaq; Paulus cum in ea re
dies

dies aliquot posuisset, multa de Christiano-
rum mysteriis, atq; institutis conscripsit pa-
tria lingua. Illud mihi credite, & simul DEO
gratulamini, latissimum vobis campum a-
periri, vbi vestra concitata iam pietas excur-
rat. Nos Iaponice si sciremus, iam dudū hanc
vastitatem non sine magno animorum fru-
ctu coluissimus. Paulus quidem propinquis
aliquot, & amicis, dies noctesq; Euangeliū
sedulo prædicans coniugem, filiam, cogna-
tosq;, ac necessarios complures ad Christi fi-
dem adduxit. Neq;, vt nunc est consiliū eorū
qui Christiani sūt, vulgo improbatur. Atq;
vt Iaponij maximam partem literas sciunt,
breui nostras preces addiscunt. Faxit
DEVS, vt ad diuinarum explicationem rerū,
Iaponicam linguam cōdiscamus quam pri-
mum, tum demum aliquam Christianæ rei
nauabimus operam. Nam nunc quidem in-
ter eos tanquam mutæ quædam statua, ver-
samur. Multa enim illi de nobis & dicunt, &
agitant, ad quæ nos scilicet obmutescimus,
patrij ipsorū sermonis ignari. In præsentia in
linguæ huius percipiendis elementis repue-
rascimus, atque vtinam imitemur simpli-
citatē, candoremque puerorum: nos cer-
te infantium similitudinem sequimur, cum
in vernacula lingua percipiēda, tum vero
in infantīū simplicitate meditanda. Quare
vel hoc nomine DEO plurimum debemus,

*Dei fiducia
in humano-
rum præsidio-
rum inopia.*

quod nos in has barbarorum terras deduxit, ubi nos ipsi penitus obliuiscamur. Nam cum Ethnicis, veræ religionis hostibus omnia teneantur, in quo spem habeamus, ad cuius præsidium confugiamus, præter DEVM habemus neminem. Etenim domi nostræ, ubi Christi Domini religio viget, nescio quomodo homines ipsi, ac res creatæ, veluti parentum, patriæ, peregrinorum amor, amicorum consuetudines, vitæ commoda, morborumq; remedia nobis impedimento sunt, quo minus spes omnes nostras in vno DEO fixas, & locatas habeamus. Hic vero tam procul ab domo, atque inter barbaros, ubi nos omnia præsidia, subsidiaq; humana deficiunt, vna Dei fiducia nitamur necesse est. Hęc tãtorum erga nos Dei beneficiorum cogitatio nõ vulgare nobis pudorem ac verecundiam affert. Diuinam enim in nos largitatem pene oculis cernimus, vt qui in hæc loca diuinæ religionis amplificandæ studio venientes aliquam à DEO gratiam inire nos arbitraremur, nunc demum plane videamus, id ipsum summum DEI esse beneficium. Etenim ille cum nos perduxit in Iaponiam, rerum humanarum amore, quo irretiti minimum in DEO spei habebamus, penitus expedit, vt toti apti ex ipso penderemus. Vos quæso me ad gratias pro tantis meritis diuino numini agendas adiuuate, ne ingrati animi

mi vitium incurram. Enimuero hoc vitium fontes diuinę largitatis auertit, ne dona maiora accipiat, qui in minorib⁹ fuerit ingrat⁹.

Nec vero de aliis beneficiis, quę diuinitus nobis tributa sentimus, vos celandos putamus, vt scilicet vna nobiscum illi largitori DEO immortales gratias agatis. Cæteris in locis cibarium copia cupiditates excitat, atque alit aduersus frugalitatem ac temperantiam, ex quo vulgo multa grauique accipiuntur, vel animorum detrimenta, vel corporum. Nam intemperantes cum multa & grauia à medicis patiuntur, tum vero vitam suam affligunt, aut etiam extinguunt; lōgeq; pl⁹ deinde molestiarū ex medicamentis capiunt, quàm antea voluptatis ex epulis ceperant. Ex his porro molestiis in cruciatus delabuntur haud paulo acerbiores: vitamenim suam sæpe medicis credere coguntur, qui vix demum post multos errores, & inanes curationes, morbis faciunt medicinam. Itaque magnū DEI beneficium duco, quod nos in loca ab his deliciis vacua abduxit, vbi vt maxime velimus, corpori indulgere non possumus. Etenim hic altiles aues, nec macitare, nec comesse solent, vulgo oleribus, & oryza victitant, triticum, pisces, poma, cæteri; arborum fructus in deliciis numerantur. Ergo plerique temperantię beneficio, prospera admodum vtuntur valetudine: se-

Frugalitas comoda.

Intemperantia incommoda.

nes passim cernuntur plurimi, ut vel hinc facile appareat, naturam nostram, quæ cæteroquin insaturabilis videatur, paucis esse contentam. Nos hic corpore optime valeamus, utinam æquè animo valeamus.

*Bonziorū
abstinentia
Dei fiducia.*

Est quiddam præterea, quod vobiscum cōmunicare pene cogimur; videtur enim Deus magnum nobis ostentare beneficium, ad quod impetrandum vestris nos precibus ac sacrificiis iuuetis velim. Japonij magna ex parte Bonziji sunt, qui valde obseruātur à populo; & si eorū flagitia minime obscura. Causa cur in tanto honore habeantur, singularis quædam ciborū abstinentia videtur esse. Quippe suis legibus carne, pisce, vino, prorsus abstinent, oleribus tantum, pomis, oryza viuunt, sic ut semel duntaxat in die cibum capiant. Bonziji ut dixi plurimi sunt, eorumque cœnobicia parum à vectigalibus instructa. Verum propter eximiam illam frugalitatem, & simul quod ij præsertim, qui clericorum utuntur ornatu, à mulierum consuetudine (capitalis enim ea noxa est) longe refugiūt, & historias quasdam, aut fabulas potius suarum religionum diligenter exponunt, magnam apud Japonios venerationem habent. Itaque cum præuis horum opinionibus, atque erroribus Christiana veritas vel maxime aduersetur, periculum est, ne ubi primum cœperimus Euāgelium prædicare, eorumque

rumque cōmenta coarguere; infensis animis in nos impetum faciant vniuersi: Nimirum illud vnum propositum est nobis, vt Iaponios ad Christi Domini notitiam, fidemque perducamus, idq; eiusdem ope cui operam nauamus, nos effecturos confidimus. Atque à multitudine quidem ipsa nihil nobis periculi videtur esse, nisi forte illa in nos à Bonziis concitetur. Nos vero neque vlla cum Bonziis certamina temere suscipimus, neque tamen diuinæ gloriæ deerimus, & animorum saluti. Exploratum quippe habemus illos nobis nisi DEI permisso, nocere non posse. Quod si accidat, vt in tam pia honestaq; causa vitam ponamus; nã nos in maximis id DEI beneficiis numerabimus. Ipsis etiam gratiam habebimus, qui continuæ huius mortis finem, initiumque beatæ ac sempiternæ vitæ nobis attulerint. Certum est nullis eorum minis, aut terroribus à pronuntianda veritate desistere. Si quidē DEVS vitam nostram aliena animi salute posteriorem habere nos iubet. Fixum est diuino præcepto, parere DEO vtique ipso bene iuuante, & animos viresq; suppeditante; vt Iaponios à tantis superstitionum tenebris in Euangelij lucem euocemus.

Magna in spe sum diuinam nobis opem in tali re non defuturam: quippe cum nostris diffisi viribus spem omnem in Christi

*B. Virginis
Angelorum
patrocinio*

Domini vi ac potestate summa sanctissimæque eius parentis, Angelorum omnium ac præsertim Michaëlis Archangeli Præsidis Ecclesiæ militantis patrocínio defixerimus. Multum etiam spei in eo Archangelo ponimus, cuius in clientela tutelaque laponia est; eiq; nos itemq; reliquis Angelis hominum custodib' nostrum negotium quotidie nominatim commendamus; vti non desinant pro Iaponum clientum suorum conuersione ac salute DEVM deprecari. Atque etiam beatorum omnium auxilium imploramus assidue; in tanta animorum calamitate, ac pro tot DEI imaginum conseruatione earum conditori tot, talesque deprecatores allegando supplicamus: nec dubitamus quin quicquid in hac ipsa cœlestium imploratione à nobis per incuriam, ac negligētiam delinquitur, à beatis illis sociis nostris compesctur, qui nostra qualiacunque studia gratificādi Deo, sanctissimæ Trinitati studiosissime, cupidissimeq; offerunt. Hisce nos tot tantisq; præsiidiis haud paulo magis excitamur ad spem victoriæ, quam Dæmonum insidiis ac minis, quamuis multis ac magnis ab hac dimicatione deterremur. Nimirum stultissime faceremus, si nostra vi ac sapientia nitermur. Sed DEVS pro sua prouidentia tantos terrores, ærumnas, pericula ab hostibus opponi, eò videlicet finit, vt nostros spiritus frā-

gat,

Dei prouidentia in rebus aduersis.

gat, animos demittat, nosque ad submissio-
nem animi, humilitatemq; erudiat; ne quid
vnquam in posterum nostro cōsilio, sed di-
uino plane præsidio confidamus. Qua qui-
dem ille in re, & suam benignitatem, & no-
stri memoriam facile declarat. nostros enim
animos interioribus præceptis docet, quam
nihil per nos ipsi valeamus, cum patitur ani-
mos nostros paruis sæpe incommodis, ac
periculis sollicitari, ne nobis ipsi fidentes o-
ptimi parentis negligamus auxilium. Nam
si qui sui fiducia quippiam aggrediuntur,
his sæpe parua impedimenta molestiora, ac
difficiliora sunt ad superandum, quam vel
maxima pericula & calamitates iis, qui sibi
omnino diffisi spem omnem suam positam
habent in Deo.

Magni ad solatium nostrum refert, vos
gravis cuiusdam nostræ curæ, ac sollicitudi-
nis ignaros non esse, quo nos vestris vel pre-
cibus, vel sacrificiis adiuuetis. Nam cum
Deum delicta nostra & multa, & magna nō
lateant, illa nos cogitatio valde sollicitat, ne
diuinæ opis aura conatus nostros ad fines
non prouehat optatos, nisi magna quædam
morum vitæque emendatio in nobis exti-
terit. Quam ad rem deprecatoribus vtēdum
est omnibus nostræ Societatis hominibus,
ac studiosis, vt per eos Ecclesiæ vniuersæ
Christi Domini nostri sponsæ sistamur, quā

*Emendan-
da vna ste-
ditum.*

sua nobiscum merita innumerabilia communicaturam confidimus, nosque sponso suo, eidemque patri nostro IESU CHRISTO, eiusque sanctissimæ parenti commendaturam. Ita fiet, ut hi rursus æternum patrem, bonorum omnium fontem, atque autorem exorent, ut nos continenter in officio contineat, & nostra delicta sua infinita bonitate obruens cœlestia in nos dona congerere non desistat. Etenim eius duntaxat causa in hæc loca demigrauimus, (ut ipse mihi optimus est testis, cui mentes nostræ consiliaque perspecta sunt) & studio vindicandi animos hominum ex diuturna Dæmonis seruitute: qui pro DEO coli studet in terris, quoniam id assequi nequiuit in cœlo, unde deturbatus in homines, atque hos miseros Iapones odium expromit suum.

Sed iam faciendum est nobis, ut de Cangoximana commoratione vobis exponamus. Cangoximam appulimus, cum aduersus iam vêtus esset petentibus Meacum, quæ vrbs totius Iaponiæ maxima est, & Regis, ac Dynastarum domiciliis celeberrima. Post quintum demum mensem dicitur idonea tempestas ad Meacensem cursum reditura. tum nos Deo bene iuuante soluemus. Abest Meacus Cangoxima leucis trecentis. Mira nobis de illius vrbs magnitudine narratur. Tectis eam amplius nongentis cōstare perhibent;

*Meacus
vrbs,*

hibent: inibi Gymnasium esse celeberrimū;
 quinq; item præcipua discipulorum Colle-
 gia, & plus viginti cœnobia Bonziorum, a-
 liorumq; instar cœnobitarū, quos Legioxos
 appellant, itemq; eiusdem generis fœmina-
 rum, quas Hamacutas nominant. Aliæ præ-
 terea sunt (excepta Meacensi) in Iaponia A-
 cademię præcipuę quinq; Coyana, Negruē-
 fis, Fiffonia, Homiana (quæ circa Meacum
 modicis interuallis sitæ, MMMD. circiter
 auditoribus singulæ celebrātur) & Banduē-
 fis Iaponiæ totius longe maxima, ac celeberrima,
 eademq; à Meaco remotissima. Est Bā-
 duensis regio sane ampla, quā obtinent Re-
 guli sex, ex quibus vnus opibus excellit, cui
 reliqui parent: ipse autem Iaponio Regi, qui
 Magnus Rex Meacensis appellatur. Harum
 de Academiarum, atque vrbium amplitudi-
 ne, ac celebritate adeo mira prædicantur, vt
 ea prius ipsi oculis cernere, ac perspicere, ac
 tum demum cognita, atq; explorata ad vos
 perscribere cogitemus. Præter hasce, quas
 diximus Academias, minores alias ferūt esse
 cōplures. Nos si horū populorū animos ad
 Euāgelij culturā aptos, paratosq; viderim⁹;
 fortassis ad omnia præcipua Christianorū Gy-
 mnasia literas dabimus, vt religionē, & scrū-
 pulū nobis exemptū illis iniiciam⁹: Quādo
 virtutū suarum ac doctrinarū præsiidiis facile
 tanto incommodo obuiā ire possent, & bar-
 baros

*Academia
Iaponica:*

baros innumerabiles ad conditoris, saluatorisque sui cognitionem, & cultum traducere. Nimirum ad illos tanquam ad superiores, ac parentes scribemus, vt nos habeant in minimorum fratrum loco: & simul exponemus, quam lætæ, atque vberes animorum fruges hinc per ipsos percipi queant. Quãobrem ab eis etiam atque etiam petimus, vt si qui huc venire ipsi non poterunt, faueant certe iis, qui pro diuina gloria, animorumque salute sese deuouerint; quos quidem hic maiora & solidiora, quam istic animorum solatia diuinitus manent. Atque etiam si negotij magnitudo postulabit, ipsum Pontificem Max. non dubitabimus de tota re facere certiore. Etenim ad eum quippe Christi vicarium, omnium gentium parentem, pastoremque Christianorum ij quoque pertinent, qui parati sunt ad Christi cultum, & Ecclesiæ gremium, Pontificisque ditionem venire. Et simul pias omnes Deoq; acceptas religiosorum familias, quæ Christiani nominis amplificandi studio flagrant, inuitabimus diligenter, vt ad diuinam illam suam animorum sitim explendam in has Iaponiæ insulas conuolent, itemque in regionem Sinarum hac longe maiorem: quo sine vllò iniuriæ ab indigenis metu aditus patere dicitur, accepta fide publica Regis Iaponij, cuius secūda voluntate speramus nos, si Deo corde

di erit, vsuros. Rex enim Iaponiæ amicus est Sinarum Regis, & amicitiae causa eiusdem annulum, ac signum apud se habere fertur, vt Iaponibus in Sinas proficiscētibus fidem publicam regio obsignatam annulo tradat. Complures autem Iaponum naues in Sinas dierum decem aut duodecim traiectu nauigare dicuntur. Magna nos spes tenet, si vel decennij vitam Deus nobis suppeditet, multa nos præclara visuros effecta partim per eos, qui istinc aduenerint, partim per eos, quos hic iidem illi ad veræ religionis cognitionem, & obsequiū excitauerint. Intra annum huius seculi quinquagesimum de rerum Meacensium, Academiæque statu, quod ad Christianam rem attinet, copiosius ad vos multa scribemus. Hoc ipso anno Bōziz duo in Meacēsi, ac Banduensi Gymnasio eruditi, & cum his alij Iapones complures ad religionis nostræ mysteria cognoscenda veniunt in Indiam.

Die, qui S. Michaëli festus fuit, cū Regulo Cangoximano cōgressi sumus, qui nos perhonorifice acceptos commonefecit, vt monumenta Christianæ legis, quam diligentissime custodiremus: quam si veram probamque esse perspexisset, enimvero futurum, vt Diabolus disrumperetur. Paucis autem interiectis diebus, potestatem fecit omnibus, qui in suo imperio, ac ditione sunt, Christianam

stianam religionem suscipiendi. Hos ego vobis lätos nuntios in epistolæ clausula illigavi, quo magis & gaudeatis ipsi, & Deo gratulemini. Hæc hyemem (vt opinor) in Symboli capitibus Iaponice paulo copiosius explicandis consumemus, eo consilio vt explanationem typis imprimamus, quo quam plurima loca (neq; enim ipsi omnibus præsentibus subuenire possumus) literarum beneficio, quarum pleriq; Iapones gnari sunt, Christiana religio peruagetur.

Paulus quidem noster fideliter in patriâ linguam conuertet omnia, quæ ad animorû salutem necessaria videbuntur. Nunc vero vos (quoniam tantus virtuti vestræ campus aperitur) egregios vestros ad pietatem impetus Deo, ac cœlestibus probare oportet. Id assequemini, si intimam animi submissionem factis, & vita declarabitis: omnemque existimationis vestræ curam Deo permitte-
tis. Is enim suapte sponte existimationem vobis auctoritatemque apud homines conciliabit, aut si id facere omittat, vestra vtique causa omittet, quod periculum esse intelligat, ne forte quæ Dei sunt, ea vobis tribuantur. Illa me cogitatio valde consolatur, quod in animum induco meum, vos in vestris animis tot semper vitia animaduertere, quæ reprehendatis; vt magnum vos capiat odium arrogantix: & simul summum teneat desiderium

derium absolutæ cumulataeque virtutis; sic prorsus vt nullum relinquatis alienæ reprehensionis locum. Quo fit, vt humanâ laudis crucis instar habeatis, quippe quæ vestrorum vos admoneat vitiorum.

Sed finem aliquando scribendi faciam, *Franciscus*
 quanquam nullus esse finis potest, meæ erga *de socioribus*
 vos vel vniuersos, vel singulos beneuolentiæ *virtute opti-*
 declarandæ. Ac si diuino inter se amore dili- *mio.*
 gentium animi oculis cerni possent, vestras fratres effigies vtiq; expressas in animo cerneretis meo. Quod si forte in eo, tanquam in speculo vos ipsos intuentes vestras minime agnosceretis imagines; id scilicet eueniret idcirco, quod cum ego maxime vestram virtutem suspiciam, vos contra vestram contemnatis infirmitatem, pro vestra egregia humilitate haudquaquam vos ipsos in animo meo agnosceretis, quanquam ipsas vestras imagines in mente nostra cerneretis impressas. Obsecro vos fratres, vt vero germanoque amore inter vos completamini, neque vllam offensionem animorum exoriri aliquando finatis; præclara illa vestra studia agendi, patiendique pro Christo ad vos inter vos diligendos, & offensiones, si quæ forte extiterint, tollendas sedulo conferatis. Neque enim vos fugit diuina illa Christi Domini vox. *In hoc cognoscet homines, quod discipuli mei estis, si dilectione habueritis*

ritis inter vos. Christus Dominus suam mentibus nostris voluntatem declaret, viresq; ad eam perfecte exequendam pro sua bonitate suppeditet. III. Non. Nouemb. M.D.XLIX. Cangoximæ.

Societati Goam. Epist. VI.

SI tanta vos tenet mei memoria, quanta me vestri, vtrique desiderium corporum leuius feremus, cū semper fere animis presentes adsumus. Lusitana Indiæ præsidia, quæ fociis nostris carent, sic vobis commendo, vt maiore studio commendare non possim, idque pro maximis Regis Lusitaniæ in nos omnes, qui in India versamur, beneficiis, atque promeritis. Si Socij Goam concionatores Olyssipone peruenerint, per hos illis cōsuletis, sin minus alios submittetis Socios, quorum virtus animique submissio Lusitanos iuuet, confessionibus audiendis, sermonibus habendis, pueris seruisq; ad Christianam pietatem erudiendis, cæteris per pias meditationes ad honestatem excitandis, reliquisque nostræ Societatis muneribus ob-eundis. Et sane boni apud improbos vitæ exemplo assidue concionantur, atq; adeo plus quam concionatores è suggestu sæpe proficiunt. Quippe cum longe plus momenti ad permouendum in factis sit, quàm in dictis. Si Goano in Collegio Socij sunt ad Christianam

*Boni vita
exemplo
semper concionantur.*

nam doctrinam in omnibus vrbis templis
 teneræ ætati tradendam idonei, solitis horis
 mittendos censeo, vt Catechismum quidem
 doceant quotidie, Dominicis autem ac fe-
 stis diebus appositam etiam ad ea, quæ expli-
 cantur, è Catechismo, cohortationem ha-
 beant: & simul sancti alicuius viri præclara
 facta commemorent. Collegij porro istius
 Rector idem faciat in maximo vrbis tem-
 plo. Si alij præterea cõcionatores domi sunt,
 qui pueros Christianæ disciplinæ rudimen-
 ta docere queant, pergratum mihi fecerint,
 si eos docuerint, ac suæ virtutis odore, atque
 exemplo reliquos excitauerint ad studium
 pietatis. Verũ sermone omnes vtantur apud
 Lusitanos vulgari, ac vernaculo, quali indi-
 genæ Christiani, ac mæcipia vti solent, quod
 ego quoque, cum istic essem sequebar; quo-
 niam is sermo facilius in aures, atq; animos
 influit auditorum. Quid in hoc genere fiat,
 facite identidem, vt sciam. Magnopere hor-
 tor, vt vobis ipsi (quod caput est) primum
 attendatis. *Qui enim sibi nequam est, cui bonus e-*
rit? qui alios curare potest, qui se ipse negli-
git? qui tandem attentus, ac diligens erit in
alienis rebus, qui est dissolutus in suis? Iam
 Collegij alumni, vt maximam partem Sinæ,
 aut Iapones sint, curate; eos bonis moribus,
 ac litteris imbuite; in Lusitano sermone vti-
 que exercete, vt hic, vbi magno vsui esse
 O pos-

*Sermone
 Vulgari a-
 pud Vulgare
 vtendum.*

*Prima sui
 cuique cu-
 ra esse de-
 bet.*

*Neophyti
benigne
tractandi.*

possunt, interpretum munere fungantur. Equidem vnde maiores animorum fructus percipi queant, quam ex Iaponia, ac Sinis, orbis terræ partem esse arbitror nullam. Venient istuc in Collegium hoc anno Bonzij Iapones duo, qui omisso illo sacrilego sacerdotio, ad Christi fidem sese cōtulerunt. Curate, vt eos comiter benigneque tractetis, item vt ego, cum apud vos essem, Paulum Iaponem à S. Fide tractabam. Etenim Iaponū ingenia eiusmodi sunt, vt nulla re flectantur, ac regantur alia, nisi humanitate, ac beneuolentia. Tres illos quos poposci, Socios ad me mittetis. Epistolam autem de interioribus animi sensibus, quam in eundem fasciculum conieci, circum alias Sociorum sedes, quæ in India sunt, mitti ac recitari placet. Christus Dominus noster pro sua bonitate, ac misericordia nos omnes in sua felicitate coniungat. Amen. Datæ III. Non. Nouemb. M. D. XLIX. Cangoximæ.

Societati Goam. Epist. VII.

SVPERIORE anno, fratres carissimi, de nostro itinere, aduentuque in Iaponiam, rebusque è re Christiana gestis ad vos scripsi Cangoxima; nunc quid ex eo tempore Deus per nos gefferit, exponam. Ad Pauli nostri patriam cum peruenissemus, ab eius cognatis, ac necessariis accepti sumus perhumaniter,

ter. Hi Pauli sermonibus adducti Christo se
aggregarunt omnes. Itaque vt nostræ reli-
gionis veritatem perspicerēt, annum totum
ibidem, eoque amplius commorati sumus.
quo temporis spatio ad Christi ouile com-
pulsī amplius centum. Ac reliqui idem face-
re si vellent, sine vlla fere parentum, ac pro-
pinquorum offensione potuissent. Verum
Bonzij Regulum (is est multorum oppido-
rum Dominus sane potens) commonefece-
runt, eique denuntiarunt, si suos populares
Christi religionem suscipere pateretur, di-
tionem eius vniuersam interituram. Patrios
Deos (Pagodes vocant) in contemptum in-
digenarum esse venturos. Legem quippe di-
uinam Iaponicis legibus esse contrariam.
Quocirca futurum vt, qui eam amplecterē-
tur, sacrosanctos auitarum legum latores
repudiarent. Id vero sine magna oppidi, ac
ditionis pernicie fieri non posse. Quare re-
spiceret sanctissimos illos Iaponicarum legū
autores: & quoniam diuinam legem auitæ
aduersariam, atque inimicam esse sentiret,
ediceret morte proposita, ne quis in poste-
rum fieret Christianus. Hac oratione com-
motus Regulus, vti Bonzij postularant, edi-
xit. Hoc interim spatio nos in Neophytis e-
rudiēdis, Iaponica lingua discenda, Christia-
næq; fidei capitibus Iaponice vertendis o-
peram posuimus. Ac de mundi procreatione
O 2 breui-

breuiter attingebamus ea, quæ hisce hominibus opportuna videbantur: veluti Deum huius vniuersitatis opificem, ac procreatorem esse, quod illi funditus ignorabant: itæque cætera ad salutem necessaria, præcipue vero Deum humanam induisse naturam. Quamobrem omnia, quæ in Christi vita elucent mysteria, vsq; ad eius in cælum ascensum, nouissimique iudicij rationem, tradebamus diligenter. Eum iam librum Iaponice magno labore conuersum nostratibus litteris mandauimus. Hinc deinceps illa, quæ dixi, ad Christi fidem accedentibus recitamus, vt Neophyti rationem teneant Dei, ac IESV Christi pie ac salutariter colendi. Ea nos secunda concione cum exponeremus, magnam ex iis Christiani cœperunt animis voluptatem: quippe qui ea, quæ à nobis dicerentur, plane vera esse intelligerent: Omnino Iaponû ingenia eximia sunt, & mire obedientia rationi. Diuinam legem veram, aut ipsorum falsam esse plane vident; sed à Christiana religione suscipiēda Reguli metu deterrentur. Vertente anno, cum oppidi Dominum nostræ religionis amplificationi omnino aduersari videremus, constituimus aliò demigrare. Itaque Neophytos valere iussimus, qui pro suo erga nos amore singulari, flentes, maximasque nobis agentes gratias, quod tanto labore nostro, æternæ salutis iter

tis iter eis commonstrassemus; ægre admodum nostrum discessum tulerunt. Reliquimus apud eos Paulum eorum ciuem, eundemque Christianum egregium, qui Neophytos Christianis præceptis expoliret. Inde nos in aliud oppidum profectos Dynasta perhumaniter accepit. Vbi dies aliquot cõmorati Christo adiunximus fere centum. Nemo tamen nostrum Iaponice sciebat; nihilo secius semiaponico illo volumine recitando, & sermonibus ad populum habendis, eorum complures ad Christi cultum traducebamus.

Cosmo Turriano his Neophytis præsidere iusso; ego cum Ioanne Ferdinando Amangucium, Regis (vt captus est Iaponiorum) sane opulenti sedem contendimus. Ea vrbs familiarum amplius decem millibus continetur. Tota domibus ligneis constat. Hic plurimos offendimus tum è plebe, tum è nobilitate Christianæ legis cognoscendæ percupidos. Itaque cum optimum factu statuissimus in compitis, ac triuis bis in die concionari, nostri illius libri capita pronuntiantes de Christi religione ad populû verba faciebamus. Dynastæ etiam nonnulli domum suam nos inuitabant, vt commodius de nostra religione cognoscerent; atq; vltro pollicebantur, eam se sua meliorem si censuissent, sine vlla dubitatione suscepturos.

Ac multi nostros sermones de lege diuina sane libeter audiebāt; alij cōtra iniquis ferebant animis: vltro etiam quæ dicebantur irridebāt. Ergo quoties per vrbis vias ibamus, toties nos magna puerorum atque infimæ fecis multitudo irridens, atq; illudens eiusmodi vocibus prosequabatur. En qui diuinam nos legem, vt salui simus, suscipere iubent, propterea quod ab interitu vindicari nisi per omnium rerum effectorem, eiusque filium non possimus. En qui plus vna vxore habere nefas esse prædicant. Consimili modo reliqua nostræ religionis capita inculcabant per ludum ac iocum. Dies iam aliquot posueramus in hoc concionatorio munere, cum Regis, qui tum in vrbe erat, accersitu ad eum venimus. Percontanti vnde tandem essemus, cur in Iaponiam venissemus; respondimus, nos Europæos esse cōmissos diuinæ legis prædicandæ gratia; quippe cum nemo quin Deum, eiusque filium Iesum Christum omnium gentium vindicem, ac saluatorem caste, pieque coleret, saluus atque incolumis esse posset. Tum ille diuinam sibi legem exponi iussit. quare bonam voluminis partem recitauimus; & quãdiu de scripto diximus, (diximus autem horam eoque amplius) diligenter ab eo attenteque auditi sumus, atq; ita dimissi. In ea vrbe dies permultos morati in viis, ac triuiis verba fecimus ad populum.

Com-

*Ethnici ad
commemo.*

Complures auide præclara Christi facta au-
 diebant: cumq; ad acerbissimam eius cædem
 ventum erat, lacrymas tenere non poterant.
 veruntamen Christianis sacris initiabantur
 admodum pauci. Ergo cum exiguus nostro-
 rum laborum ibi fructus extaret, Meacum
 urbem totius Iaponiæ (vt dixi) celeberrimã
 perreximus. Menses in itinere posuim⁹ duos.
 multis periculis, quod per regiones bellis
 flagrantes transeundum erat, perfuncti su-
 mus. Mitto summa locorum illorum frigo-
 ra, & vias frequentibus latrociniis infestas.
 Meacum vt venimus, dies aliquot expecta-
 uimus, dum facultas esset adeūdi Regis, pe-
 tendique ab eo vt diuinam legem in suo re-
 gno nobis liceret diuulgare; sed omnes ad eū
 aditus penitus clausos offendimus. Itaq; vt
 Regis imperia à Regulis, & Dynastis conte-
 mni solita accepimus, cōsilio veniē eiusmo-
 di petēdæ abiectō, ciuium animos, ac sensus
 tentare, atq; explorare placuit, vt perspice-
 remus, quã esset ea ciuitas ad Christi cultum
 recipiendum accōmodata; verū quod ciues
 in armis essent, grauiq; vrgerentur bello, tē-
 pus ab Euangelij prædicatione alienissimū
 iudicauī. Meacus vrbs olim fuit amplissima,
 nunc propter assiduas bellorū calamitates,
 magna ex parte euerfa atq; vastata est. Quō-
 dam (vt aiunt) tectorum millibus CLXXX
 constabat. Id sane mihi verisimile videtur.

*rationem
Christi ne-
cis lacry-
mansur.*

*Meaci Urbis
amplitudo.*

Murorum enim circuitus longe maximam fuisse urbem declarat. Nunc etsi magna ex parte euerfa est, tamen domorum millia continet amplius centum.

Cum neque pacatam, neque ad Euangelium paratam sensissemus esse Meacensem ciuitatem, Amangucium remigrauimus: Regique litteras, ac munera amicitiae causa ab India Prorege, & Goano Episcopo missa reddidimus. Rex, & donis, & litteris admodum delectatus, ut nos remuneraretur, magnum nobis auri, argentique pondus obtulit. Quibus nos muneribus remissis, eum rogauimus, ut si quod munus aduenis hominibus gratum dare vellet, diuinæ legis in sua ditione nobis promulgandæ, suis popularibus suscipiendæ faceret potestatem; hoc munere nihil gratius accidere nobis posse. Id ille libentissime largitus est. Ergo edicta celeberrimis urbis locis proposuit, quibus edicebat; placere sibi cœlestem legem in sua ditione promulgari: eandem iis, qui vellent, suscipere licere, & simul vacuum cœnobiū nobis ad habitandum attribuit. Huc ad nos nouæ religionis cognoscendæ causa multi ventitabant, bis concionabamur in die; concionem semper excipiebat cōcertatio de religione bene longa. Proinde perpetuo aut in sermonib' habēdis, aut in quæstionib' pfligandis erām' occupati. Cōcionibus sæpe intererant,

tererant Bonziji multi, alijq; è nobilitate, ac plebe quamplurimi. Semper fere domus erat hominibus referta, sic vt interdum nonnulli loci angustiis excluderentur. Percontationum tanta vis fuit, vt ex responsis planè & legum suarum; latorumq; falsitatem, & Christianæ legis veritatem intelligerēt. Post multorum dierū certamina, & interrogationes, deniq; victi manus dare, & ad Christi fidem se conferre cœperunt. Omnium autem principes extiterunt ij, qui in concertationibus, percontationibusque acerrimos sese præbuerant aduersarios. Horum permulti honesto erant loco nati, qui Christi religione suscepta, vsq; eò nobis amici repente existebant, vt nullis verbis id exequi possim. Ac noui Christiani fidelissime Iaponica mysteria, aut ineptias potius enuntiabant. Nam, vt initio dixi, sectæ Iaponicæ sunt numero nouem, quæ præceptis atq; institutis valde inter se discrepant. Perspectis earum sectarum opinionibus, ad eas refellendas argumenta conquirere cœpimus. Ergo quotidie interrogationibus, & argumentis Bonzios veneficos cæterosq; Christianæ legis hostes acriter vrgebamus, sic prorsus vt illi demum aduersus redarguentium voces hiscere nō auderent. Christiani cum Bonzios viderent conuictos reticere, gaudebant scilicet, & quotidie magis confirmabantur in Christi

O 5 fide,

fide. Ethnici autem, qui concertationibus aderant, in suis religionibus valde nutabant, cum auitas disciplinas labare cernerent. Enimvero id Bonziji iniquo ferebant animo, cumque ipsi concionibus interessent, ac cernerent multos fieri quotidie Christianos; eos grauius accusabant, quod auita religione deserta sequerentur nouam, quibus illi respondebant, se Christianam legem amplecti, quod eam iudicarent magis naturæ consentaneam esse, quam suam; quodque nos ipsorum interrogationibus satisfacere viderent, eos nostris non item.

Sunt omnino Iapones natura curiosi, discendi que auidi ut qui maxime. Itaque cum aliis de suis interrogationibus, nostrisque responsis nunquam agere desistunt. Res nouas de religione præsertim audire vehementer expetunt. Atque ante nostrum quidem aduentum perpetuo, uti accepimus, pugnant inter se, cum suam quisque sectam optimam esse contenderent. Sed posteaquam nos audierunt, certamine de suis disciplinis ac religionibus omisso, de Christiana lege certare cœperunt vniuersi. Ac permirum est in tam ampla ciuitate, omnibus in tectis ac locis diuinam legem omnium sermone celebrari. Horum ego percontationes persequi si vellem, finem scribendi nullum facerem. Magna est Iaponum opinio de Sinarum sapientia

tia vel in mysteriis religionis, vel in moribus atque institutis ciuilibus. Itaque illud præcipue vrgebant, si ita res esset, uti nos prædicaremus, quæ fieret, ut id Sinæ ignorarent? Post multas percontationes ac disputationes, Amanguciani ad Christi Ecclesiam aggregari cœpti partim è plebe, partim è nobilitate. Ac mensium duorum spatio facti sunt Christiani facile quingenti, atq; hic numerus augeatur indies: ut magnopere lætandum, Deoq; gratulandum sit, tam multos esse, qui Christi religionem amplectantur, quique Bonziorum fallacias, librorumque suorum, atque sectarum mysteria enuntient. Nam qui Christo se adiunxerunt, alij aliam disciplinam sequebantur. Ex quorum numero eruditissimus quisq; exponere disciplinæ suæ instituta ac præcepta nobis. Horum studia si mihi defuissent, haudquaquam nefarias Japonum religiones satis cognosse, & oppugnare potuissem. Christiani incredibile est quam nos diligant. Domum ad nos ventitant, rogatum ecquæ in re ipsorum opera uti velimus. Sane Japonenses omnes natura officiosi videtur: Christiani quidem certe (quæ ipsorum benignitas est) humanissimos se nobis, & officiosissimos præbent. DEVS, & illis pro sua misericordia referat gratiam, & nobis pariter cœlestem impertiat felicitatem,

Anno M.D.L. Amangucio.

Sociis

*Quingenti
Amanguciani
Christiani
sacris
missis*

QVADRAGESIMA lux est, cum ex Iaponia soluimus, vbi res Christiana Deo fauente, mirandum in modum propagatur. Quos mecum adduxeram Socios omnes DEI beneficio incolumes Amangucij (quæ vrbs perampla est, & eius regni caput) præsidio reliqui Amangucianis, quorū plurimi iam ad Christi fidem accesserunt, multi etiam accedunt indies. Reliqua coram vobis exponam. Comparate quæso aliquid nobis ex iis, quæ sunt ad Indicam nauigationem necessaria: & simul curate, vt aliqua ex Indicis nauibus nostrum præstoletur aduentum. Permagni enim refert ad CHRISTI Domini gloriam salutemq; animarum, me protinus istinc in Indiam pergere. Ioannem Brauiū cum responsis ad mea mandata huc ad me mittite quamprimum. Mox ego vobis res Iaponicas commemorabo, quas gratissimas, iucundissimasque fore certo scio. Sed hætenus. DEVS nobis adsit omnibus. Amen. Anno post Christum natum.

M. D. LI. Ex freto Syn-
capurano.

FRAN-